

következik a IV. fejezet. Itt sem kapunk összefüggő feldolgozásokat, hanem leginkább a régi győri czéhekre vonatkozó különféle adatokat, milyenek az ötvös czéh magyar nyelvű szabályai 1529-ből (mely a legrégibb győri czéhlevél); a német vargák (német nyelvű) czéhszabályai 1582-ből; a borbély czéh (magyar) szabályai 1593-ból; a csizmadia czéh (magyar) szabályai 1604-ből, a szücsmestereké (magyar) a XVII. századból. Végül az iparczikkek hivatalos árszabása következik az 1813-ik évből.

A közigazgatás történetére kiválóbb érdekű közleményeket találunk még a IV. 8. fejezetben („A népesség történetéhez“) is, a hol szerző a győri régi nemes családokat sorolja fel, s az 1567., 1617. és 1703. évi városi telekkönyv részletes adatait közli; végül pedig „A ráczok Győrben“ czimen a városba telepedett ráczok jogi és gazdasági állapotára vonatkozólag nyújt adatokat.

Mennyiben lett volna még egyéb, esetleg értékesebb adat található ezenkívül a szerző ur által ki nem aknázott más levéltárakban, — nem kívánom kutatni ez alkalommal. Tény, hogy eme minden nagyobb igény nélkül, tisztán az ügy iránt való hazafias buzgóságból közzétett gazdaság-történelmi emlékeknek is van értékük ugy a város, mint általában hazánk közigazgatás-történetére, s részemről helyesebbnek is vélem, hogy ha már alkalomszerűleg nem szakférfiak vállalkoznak ily munkára, inkább nyers anyagot, mint érték nélkül való elmefuttatásokat adjanak.

Castor.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár ötvenéves története 1846—1896. *Az igazgatóság megbízásából írta Dr. Fenyvessy József. Budapest, 1896.*

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár, a mely a múlt hó 18-án ünnepelte meg alapításának félszázados évfordulóját, nem tartozik azon intézetek közé, a melyek az egész országra szóló tevékenység keretében keresték áldásos munkásságukat. Még a főváros népességének sokféle irányban elágazott gazdasági tevékenységének előmozdításában és istápolásában sem töltött be iránytadó vagy bármily tekintetben úttörő szerepet. Szerény alaptökével, a mekkorával manapság harmadrendű vidéki városainkban alakulnak takarékpénztárak, kezdte meg 1846. október 1-én működését a Budai Takarékpénztár, a melyből fejlődött a manapság 3·6 millió részvénytőke, 3·37 rendes tartalékalap és 1·61 millió különféle tartalékok és alapok felett rendelkező Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár. Nem csinált sem kereskedelmi-, sem fináncz-politikát. Minden gondját az képezte, hogy a főváros folyton fejlődő kereskedelmének és iparának hiteligenyeiből kielégítse azt a részt, a melyet a maga erejének túlfeszítése nélkül olyképen elégíthet ki, hogy ki ne kelljen lépnie a hitelműveleteknek ama

köréből, a melyet az intézetnek megalakítója, Wodiáner Sámuel Józser tüzött eléje. Tanulságosan személyesíti azt az irányzatot, a melyben az 50-es évek konzervatív gazdasági tendenciája ölelkezik a modern és kissé ideges, gyakorta türelmetlen pénzügyi törekvésekkel. Mintha meglátszanék rajta, hogy a bölcsője Budán ringott, ott a hol a kereskedelem és a vállalkozás egyáltalán alig fejlődik, a hol az emberek nem szeretik az izgalmakat, a hol még a pénzügy terén is nagy ereje van a nyárspolgáriasságnak, szemben a székesfőváros fiatalabb felével, Pesttel, a hol lázasan dolgozik a kereskedelem és az ipar, a hol évtizedek mulasztásait pótolja egy év alatt a vállalkozás. Bölcs mérséklet, csendes munka, a politikai és hitel-viszonyok kellő mérlegelése jellemzik az intézetet, a mely félszázados életének felét Budán töltötte el.

1869. április 29-én lett a Budai Takarékpénztárból, a Pest-Budai Fővárosi Takarékpénztár részvénytársasággal megejtett fuziója után Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár, a melynek székhelye már Pest volt, de a melynek igazgatósága felváltva Pesten és Budán tartja üléseit. Az egyesülés teremt meg az intézet új részvénytőkéjét egy millió forintban, miután az eredeti részvénytőkét 1859-ben a tartalék-alapnak 95 ezer forinton túl való felszaporodása folytán a részvényeseknek visszafizették és 9 évig részvénytőke nélkül, vezetett, milliókra menő forgalmat feltüntető intézetet a részvénytársaság.

Az a derék munka, a melyet az intézet jubileuma alkalmából, *Dr. Fenyvessy Józseffel* iratott meg, jellemzően a legnagyobb aprólékoságokra kiterjedő gondnal festi az intézet munkásságát és azokat a gazdasági viszonyokat, a melyek megteremtették az 1873-iki válságot, melynek romjait az Egyesült Budapest Fővárosi Takarékpénztár segítette eltakarítani. Egyébként nem az 1869—1873. évek közé eső évek voltak a jubiláló intézetre a megpróbáltatás évei. Jóval előbb, a szabadságharcz kitörése, annak leveretése, a győző hadseregnek Budára való bevonulása és utóbb a provizórium vaskalapossága eléggé érezte a Budai Takarékpénztárral, és közvetetlen közelségénél fogva ezzel az intézettel jobban, mint bármelyik másikkal, azokat a nehézségeket, a melyek a legrégibb hazai pénzintézeteket gyermekkorukban érték.

Dr. Fenyvessy József, művészi gondnal írta meg az intézet történetét, beszédes rajzát adja annak a változatos sorsnak, a melyet az Egyesült Budapest Fővárosi Takarékpénztárnak végig kellett küzdenie. Műve gazdasági irodalmunkban azt a szerepet tölti be, a mit a jubiláló intézet a főváros pénzintézetei között. Méltó hatásköre egy olyan áldásos munkásságnak, a melyet 50 év folyamán fejtett ki a helyi érdekek és szükségletek iránt nagy érzékkel bíró intézet.

Dr. Berényi Pál.